

Godgeleerde

KEURSTOFFEN

Handelende van de

LIEDEREN HAMMAALOTH

De Tien Geboden, Het Gebed Des HEEREN

En andere merkwaardige stoffen,

Vervat in zes en veertig leerredenen

door

KOENRAAD MELL

*S.S. Th. Doct. Professor, en algemeen Opziener over alle de Kerken en Scholen in het
Vorstendom Hersfelt*

Uit het Hoogduits in de Nederlandse taal overgebracht

door

LAURENTIUS STEVERSLOOT

Jezus' dienstknecht in Zijn Gemeente te Leiden

**Nijkerk, I. J. MALGA,
1862**

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2002**

Het heerlijk zegelied over de vereniging der Godsdiensten (Ps. 133)

Eerste inleiding

Laat toch geen twisten zijn tussen mij en tussen u en tussen mijn herders en tussen uw herders; want wij zijn mannen broeders, (Gen 13:8). Zo luidt de heugelijke aanspraak van de vredelievende Abraham aan zijn neef Lot. De aanwassende kudde en het gebrek aan weiden hadden een harde twist verwekt tussen de knechten van Abraham en Lot, die Abraham probeerde bij te leggen. Smekend geen twist verder te laten inbreken, omdat zij broeders en bloedverwanten waren. Hierin moesten ook billijk alle verbonden van vrede van de Christenen bestaan, wanneer zij in een strijd mochten geraken, dat alle haat en vijandschap bijgelegd werd, waar zij kinderen zijn van één Vader en leden van één lichaam; ja discipelen van de zachtmoedige en vreedzame Jezus.

Wij zijn in Jehovah's voorhoven tezamen gekomen om hiervan uitvoeriger te spreken. Opdat alles wel mag lukken, willen wij God aanroepen met het allervolmaaktste gebed, *Onze Vader*, enz.

Tekst

Een lied Hammaäloth, van David. Ziet, hoe goed en hoe liefelijk is het, dat broeders ook samenwonen! Het is, gelijk de kostelijke olie op het hoofd, nederdalende op den baard, den baard van Aäron, die nederdaalt tot op den zoom zijner klederen. Het is gelijk de dauw van Hermon, en die nederdaalt op de bergen van Sion, want de HEERE gebiedt aldaar den zegen en het leven tot in der eeuwigheid.

Tweede inleiding

De ganse tijd van het Nieuwe Testament wordt gevoeglijk ingedeeld in zeven grote tijdsveranderingen, die wij naar aanleiding van de zeven brieven die aan de Gemeenten in Johannes' Openbaring geschreven zijn, met de volgende namen wel mogen noemen. De eerste tijd is het *wassende* Efeze. De tweede het *bloedige* Smyrna, de derde het *trotse* Pergamus, de vierde het *geplaagde* Thyatire, de vijfde het *uitgaande* Sardis, de zesde het *waakzame* Filadelfia, en de zevende het *heerlijke* Laodicea.

Het wassende Efeze hebben wij betracht in de verklaring van de 120ste, 121ste en 122ste Psalm, waar de Kerk zich een tijdlang ophield in het twistzuchtig Mesech van het Jodendom en vandaar uitging onder de heidenen. Alwaar het heette: *de Heere beware uw uitgang en uw ingang van nu aan tot in der eeuwigheid (Ps. 121:8)*. Het bloedige Smyrna werd ons voorgesteld in de 123ste en 124ste Psalm, alwaar de Kerk onder de gruwzame vervolgingen van de heidense keizers moest klagen over de spot van de weelderige mensen, en over die mensen, die hen levend wilden verslinden. Wij bespiegelden het trotse Pergamus in de 125ste Psalm, waar ons de Kerk voorkomt als een bergachtig Jeruzalem, met een menigte van hoge torens voorzien, waar zij wel een aardse bescherming had van Christelijke keizers, maar nochtans klagen moest over de scepter der goddeloosheid. De vierde tijd beschouwden wij in het geplaagde Thyatira onder de Antichrist, ons beschreven in de 126ste Psalm; terwijl de bruid van Christus het uitgaande Sardis had aangewezen in de 127ste en 128ste Psalm, waar de Kerk zich in de tijden van de Reformatie verheugde over de zegen van de geestelijke kinderen. Het waakzame Filadelfia, alwaar de Kerk vele tegenspoeden doorstreefde en eindelijk tot een stille rust kwam. Het heerlijk Laodicea wordt ons vertegenwoordigd in de drie

laatste Psalmen van de trapliederen. Was ons tevoren de bekering van de Joden en heidenen aangewezen en de val van de Antichrist, nu heft de Kerk in de tegenwoordige tijd een zegelied op over de vereniging van de godsdiensten. Het welk wij in de vrees des Heeren met uw aandacht aan een nauwkeurige toets zullen onderwerpen¹.

O Jehova! Gij alleen wijze en aanbidswaardig God, toon ons verder de wonderen in uw wet, laat ons uw wegen in uw heiligdom naspeuren, die vol van verborgenheden zijn en leg uw dierbaar Profetisch Woord in ons aller hart, opdat wij daardoor bevestigd worden in ons allerheiligst geloof. Gesticht in ons leven, gesterkt in het lijden, en verzekert wegens de aanstaande hoop der zaligheid, Amen.

Verklaring

Eén man, geen man, pleegden de Ouden te zeggen; waardoor zij wilden te kennen geven het nadeel van een verbroken eendracht. In tegendeel is de eendracht een drievoudig snoer, hetwelk niet licht verbroken wordt en een deugd, die lieflijk, loflijk en nuttig is, gelijk wij zien in het lied van onze David, waarin ons getoond worden:

- A. De lof van de eendracht, *Zie, hoe goed en hoe lieflijk is het, dat broeders ook tezamen wonen.*
- B. Een uitmuntende gelijkenis, waarmee de nuttigheid van de liefde in een heldere dag gezet wordt, ontleent van Aärons balsem: *Het is gelijk de kostelijke olie op het hoofd, nederdalende op de baard, de baard van Aäron, die nederdaalt tot op de zoom van zijn klederen; Het is gelijk de dauw van Hermon, die nederdaalt op de bergen van Sion.*
- C. Een belofte van de zegen voor de eendrachtigen: *want de Heere gebiedt aldaar de zegen en het leven tot in der eeuwigheid.*

Het is onnodig te bewijzen dat het de gewoonte is van de Heilige Geest, de ware Hartewekker, als Hij iets bijzonders en gedenkwaardigs wil voordragen, dit uit te drukken door het woord, ZIE.

ZIE, HOE GOED EN HOE LIEFELIJK IS HET, DAT BROEDERS OOK TEZAMEN WONEN. De zaak zelf is merkwaardig genoeg en is hier als Filadelfia, dat is de eendracht tussen broeders. De eendracht is zo'n deugd, waardoor de mensen zeer liefderijk en vergenoegd samen omgaan, zonder haat, nijd of twist en zeer vreedzaam en wèl met elkaar omgaan. Daarom noemt men het in het Duits, *eendracht*, daar waar vreedzamen naar één en hetzelfde staan. Men noemt het ook éénmoedigheid, als men één en dezelfde moed en zin heeft. In het latijn klinkt het *concordia*, éénhartigheid, wanneer beide vrienden als één hart en één ziel zijn.

Maar hier wordt niet een valse eendracht verstaan, wanneer de mensen vriendelijk voor de ogen en vals achter de rug zijn. Welke geveinsde eendracht enige zo genaamde burgerlijke vooraanstaande mensen²; niet in de school van Jezus, maar in de school van de duivel geleerd hebben. Daar hier het met Judas kussen en toch verraden; of met de ene hand omhelzen en met de andere de dolk in het hart stoten, gelijk Joab de veldheer bij Amáza deed. Ook wordt hier geen kwade eendracht verstaan, wanneer loze mensen zich met elkaar verenigen om kwaad te doen, zoals Jakob's zonen zich verbonden tegen Jozef en de koningen tegen de Gezalfde van de Heere, maar hier wordt verstaan :

Een Christelijke eendrachtigheid, of in de leer als men in de grondwaarheden één en dezelfde leer belijdt. Eén en hetzelfde van harte gelooft, één en hetzelfde met de mond

¹ ...ter naauwkeuriger toetse zullen brengen

² "Grooten"

bekend, één en hetzelfde bemind, één en hetzelfde hoopt, en naar één en dezelfde regel richt en wandelt. Dit wordt genaamd een *geestelijke* eendracht. Er is ook een *burgerlijke* eendracht, wanneer mensen, die in een land, in een stand, in een huis, in een burgerlijke maatschappij met elkaar leven en vreedzaam omgaan. Deze eendracht beschrijft David vervolgens als hij ze tussen broeders stelt en zegt:

Dat broeders samenwonen. Door broeders worden niet alleen verstaan lichamelijke broeders en zusters, echtparen, kinderen, bloedverwanten, landslieden en burgers in een stad; maar in het bijzonder ook geestelijke broeders gelijk zijn alle ware Christenen, die één Vader in de hemel, één Broeder aan Jezus Christus, één Trooster aan de Heilige Geest, één Moeder, het Jeruzalem dat van boven is, hebben. Die uit één zaad van Gods Woord zijn wedergeboren, één geestelijke spijze en één erfdeel in de hemel hebben. Zo zijn Christenen geestelijke broeders! Echter³, hier wordt niet slechts gemeld wanneer broeders eens zijn, maar wanneer zij: *Ook tezamen wonen.* Door Luther overgezet *dat broeders eendrachtig bij elkaar wonen*, of zitten. Deze spreekwijze is ontleend van de Joodse synagogen, alwaar de leergierigen in een stille eendracht bij elkaar zaten, gelijk Paulus naast⁴ zijn medeleerlingen aan de voeten van Gamaliël zat. Met *eendrachtigheid zitten* betekent⁵ hier gerust te leven; en alzo voorzegt David van een zodanige eendracht van de Kerk, waar zij niet meer van elkaar gescheurd is, of als een vluchtige tent omdwaalt, gelijk de tent van de Arabieren, maar in dezelfde rust woont. In een gezicht van zo'n stille rust en eendracht roept onze David uit:

Hoe lieflijk is het! Lieflijk is het, waar de eendracht *de liefde* tot een grondslag heeft; lieflijk, waar het Gods engelen aangenaam is, die uitgalmden⁶ *“Vrede op aarde!* Ja, omdat zij het hart vervrolijkt, als de een wil, wat de ander wil en beide wat God willen. Gelijk het lieflijk is, als de ene echtgenote voor de ander welgevallig leeft, wanneer zij het beide met elkaar hartelijk menen en vreedzaam onderling leven, waardoor de bitterheid van het kruis verzoet wordt. Zo ook, wanneer broeders een zijn, dat verheugt het hart, dat verheugt de engelen. Geen zangtonen klinken door hun schone gelijkkluidendheid zo lieflijk in de oren van de mensen, dan de eendracht onder de broederen. Deze is lieflijk in harten van de vreedzamen. Daarom zegt Augustinus: *quod in cantu est harmonia, id in ecclesia est concordia, (hetgeen de gelijkkluidendheid van de muziek is, dat is de eendracht in de Kerk).*

Maar laat ons de schone gelijkenis overwegen, die onze David gebruikt. De eerste is ontleend van de zalfolie van de priesters in het Oude Testament. HET IS GELIJK DE KOSTELIJKE OLIE OP HET HOOFD, NEDERDALENDE OP DE BAARD, DE BAARD VAN AÄRON, DIE NEDERDAALDE TOT OP DEN ZOOM ZIJNER KLEDEREN.

Van deze balsem of heilige zalfolie kan nagelezen worden het dertigste hoofdstuk⁷ van Mozes' tweede boek. Zij bestond uit de edelste mirre en de allerbeste Oosterse⁸ specerijen, welke naar de kunst van de apotheker met de zuiverste oliën toeberaid was en zeer doordringend en welriekend was. Zo dat ze, wanneer de hogepriester, gelijk Aäron was, daarmee gezalfd was van zijn hoofd en haar neerdaalde in zijn

³ “Edoch”

⁴ “benevens”

⁵ “hiet”

⁶ “uitschaterden”

⁷ “kapittel”

⁸ “Oriëntaalse”

hogepriesterlijk kleet. En als de allerbeste zelf een aangename reuk van zich gaf. Alzo wil David zeggen zal de eendrachtigheid van de broeders zijn. Die zal niet alleen het kenteken zijn van de Priesters van het Nieuwe testament. Zij al niet alleen, gelijk de kostelijke zalfolie, de mensen verkwikken; maar ook als een proeve van het ware Christendom, die een reuk van het geestelijk leven van zich geven.

Hierop laat hij een tweede gelijkenis volgen: **HET IS GELIJK DE DAUW VAN HERMON, DIE NEDERDAALT OP DE BERGEN VAN SION.**

Hermon was een gedeelte van de bergen van Libanon, en Sion één van de drie bergen, waarop Jeruzalem lag. In deze spreekwijze hebben sommige uitleggers geen genoegen, nl. die zeggen: gelijk de dauw of het regenwater van de hoge bergen van Hermon afvloeide op het nederige Sion, alzo bevochtigd de dauw van de eendracht groot en klein, hoog en nederig. Daarom merken hier de geleerde Kanttekenaren van de Nederlandse Bijbel zeer wèl aan en zeggen: Hermon en Sion lagen zeer ver van elkaar, zodat eigenlijk de dauw van Hermon niet op Sion kon neerdalen. Dus is hieronder een profetische betekenis⁹ verborgen, waarvan wij uw aandacht willen laten oordelen.

Wij verstaan door Hermon het heidendom, omdat deze berg op de grenzen van de heidenen lag. En door Sion wordt het Jodendom uitgebeeld, omdat die berg midden in Juda lag. De dauw betekent bij de Profeten Gods Woord, in het bijzonder het Evangelie, volgens de taal van Mozes.(Deut. 33:13-28). Zo daalt dan de dauw van Hermon neer op Sion, wanneer de leer van de waarheid van de bekeerde heidenen op de Joden gebracht wordt, naar de voorzegging van Mozes. (Deut. 32:2)

WANT DE HEERE GEBIEDT ALDAAR DEN ZEGEN EN HET LEVEN TOT IN DER EEUWIGHEID. Jehovah, de eeuwige en waarachtige God zal de hoorn van overvloed, de rijkdom van Zijn algenoegzaamheid laten overlopen, en de zegen en het leven geven. Een zegen, niet alleen in het tijdelijke, als men met vergenoeging onder Zijn wijnstok en vijgenboom in rust en vrede zal wonen. Maar ook een geestelijke zegen met allerlei geestelijke goederen van een grote kennis, vrede en vreugde en dat wel zolang, tot de tijd dat God de Zijnen tot Zich zal opnemen in de hemel.

Hoewel dit profetisch lied op alle tijden toepasselijk is, zal het nochtans in het bijzonder en met nadruk zijn vervulling verkrijgen¹⁰ in *de zevende* of laatste tijd van het Nieuwe Testament. Want daar zal de Kerk in een volkomen verwondering uitroepen: *Zie, dit wonder is van de Heere geschied!* Hoe lieflijk is het, dat broeders ook tezamen wonen! Broeders zullen als dan volkomen eens wezen, wanneer God de onenigheid tussen Manasse en Efraïm, ik wil duidelijker spreken, tussen de Lutheranen en Gereformeerden, zal weggedaan hebben. Wanneer de broedertwist tussen de beide stammen van het geestelijk Israël, die uit Babel zijn gegaan uit het midden zal weggeruimd zijn, als de nijd van Efraïm zal wegwijken. Als Efraïm Juda niet meer zal benijden, en Juda Efraïm niet benauwen. (Jes. 11:13, 14) Maar wanneer die beide de Filistijnen, dat is, die nog in het Pausdom overgebleven zijn, op de schouders zullen vliegen. Als Babel eindelijk zal gevallen zijn. Wanneer de Heere de zeven stromen van de antichristelijke macht zal slaan en maken, dat men met schoenen daardoor zal gaan en het overige volk des Heeren uit Babel zal uitgegaan zijn (Jes. 11:15). Het Antichristendom gans woest en leeg geworden is en gelijk een molensteen in de zee zal geworpen worden en niet meer zal te vinden zijn. Wanneer het heir van de heidenen, zo veel er nog van hen in de gehele wereld zullen leven en alzo het ganse gros *de volheid*

⁹ “beduidenisse”

¹⁰ “erlangen”

der heidenen zal ingegaan zijn. (Rom. 11:15) En wanneer gans Israël zich zal bekeren, dan zal de *dauw nederdalen van Hermon op Sion*, wanneer de Joden door de heidenen bekeerd en tot ijver verwekt, hun David, de Messias, zullen vinden (Deut.32:12; Hos.5; Openb.11:15; Zach.14); en alle koninkrijken van God en Zijn Gezalfde zullen zijn. Wanneer zij alle zullen geworden zijn, één Herder en één kudde, en Jehovah dus Koning zal zijn over de ganse aarde, en Zijn naam één zal zijn, van de opgang der zon tot aan haar ondergang.

Wie zal dan Jezus' Bruid dit vreugdelied kwalijk nemen: *Zie, hoe liefelijk is het, dat broeders ook tezamen wonen!* Hooft Jesaja deze geruste toestand beschrijven: (Jes.11:6) *de wolf zal met het lam verkeren*, dat is diegenen, die tevoren op de Kerk loerden, gelijk een wolf op een schaap, zullen eens zijn en als broeders tezamen wonen. *En een klein jongskent het kalf en de jonge leeuw en het mestvee tezamen drijven*; dat is, die mensen, die zich op hun vleselijke arm niet verlaten; maar weer- en wapenloos zijn, gelijk als onnozele kinderen, die geen kwaad vrezen. Die zullen degenen onder de heidenen die als losbandige kalveren geen juk wilden dragen en de gramstorige vijanden van de Kerk, die als jonge leeuwen Jezus' kudde vervolgden en het mestvee van het Antichristendom tezamen in één stal van Gods kerk drijven. *De koe en de berin zullen tezamen weiden*, dat is de zoogvrouwen van de Kerk zullen met de vorige vijanden nu verbonden worden en op de velden van Gods Woord weiden en haar jongen, haar kinderen en nakomelingen zullen tezamen neerliggen en alle strijd uit het midden wegdoen.

De leeuw zal stro eten gelijk de os, dat is, de vijanden zullen hun tanden niet meer zetten in het vlees van diegenen, die het zachtmoedig juk van Jezus dragen. Maar zullen hun gruwzame natuur veranderen en bij Jezus' kudde hun spijs zoeken. *Een zoogkind, dat is de onmondige kinderen in Christus, zal zich vermaken over het hol van een adder, en een gespeend kind zal zijn hand uitsteken in de kuil van de basilisk*. Dat is de Kerk zal geen openbare vijand meer te vrezen hebben. *Men zal nergens leed doen nog verderven op de ganse berg Mijner heiligheid; want de aarde zal vol kennis des Heeren zijn, gelijk de wateren de bodem der zee bedekken*. Zie daar de olie van onze Koning! Zie daar de dauw van Hermon op de vlakke velden van Sion! Zie daar de schone zegen, die de Heere zal geven en bewaren totdat de jongste dag aanbreekt!

Toepassing

Zal het nu zo schoon en liefelijk zijn als geloofsbroeders volkomen eens zullen worden. O, hoe afschuwelijk is het dan als zij zich onder elkaar bijten en twisten! Als men diegenen, die toch naar geen mensen willen genoemd zijn, met mensennamen tracht we te doen en ze noemt Calvinisten, Zwinglianen, Sakramentarissen, welke sommige kwalijk denkenden voor erger willen houden dan heidenen en Turken. O, hoe wanschapen staat het, als men broeders van een goddeloze leer beschuldigt en de eenvoudigen willen wijsmaken alsof zij leerden, dat God niet Almachtig is. Dat God oorzaak van de zonde is, dat Christus in de hemel opgesloten is, gelijk een vogel in een kooi. Dat degenen, die God ten eeuwigen leven uitverkoren heeft, zalig moeten worden, ofschoon zij met voorbedachte rade¹¹ in de allergrootste gruwelen leven. Daarentegen, wanneer er iemand verworpen is, het helpt niet, al had hij ook groter geloof en Godsvrucht als David, Petrus en de maagd Maria; en wat dergelijke goddeloze gevolgen daar meer zijn, waarmee men ons probeert zwart te maken. Wanneer men ook die dierbare mannen Gods en medewerktuigen van de Reformatie na hun dood beschimpt

¹¹ “voorbedachtelijk”

en de predikstoelen tot leugenzetels maakt en leest dat Calvijn is gebrandmerkt, Zwingli gevierendeeld en verbrand, Oecolampadius van de duivel geworgd, en wat er aan goddeloze lasteringen meer zijn.

Ik vraag uw gewetens¹², gij vreedzamen van Efraïm, is dat recht, dat men tegen diegenen zo onbarmhartig is, die toch met u uit het Pausdom zijn uitgegaan om het Evangelie zo veel geleden hebben en zo vreedzaam zich bewijzen? Gelijk Calvijn zelf schrijft in een brief aan Bullinger met deze woorden: *Ik heb dikwijls gezegd, wanneer Luther mij ook een duivel heette, zo wilde ik nochtans hem die eer aandoen, en hem voor een bijzonder¹³ dienstknecht en werktuig van God erkennen.* Nu wat hoop is er in dergelijke omstandigheden van zaken op te maken wegens een vergelijking? Maar och, of God het wilde! Wij hopen nochtans dat er nog eens een tijd zal komen, waarin men zeggen zal, *zie, hoe liefelijk is het, dat broeders ook tezamen wonen!*

Want wanneer men de strijdverschillen onpartijdig inziet, zo is het nochtans maar het enige stuk van het avondmaal, waarover men zich in de samenspraak te Marburg niet heeft kunnen verstaan en overeenkomen. Wij zijn in de hoofdzaak verenigd in de leer van de rechtvaardigmaking van een ellendige zondaar voor God en hopen beide door Gods genade zalig te worden. Wij hebben voorbeelden van vrede aan de Protestanten in Bohemen en aan diegenen in Polen, die de Sandomirsche vereniging [1570] Christelijk onderhouden en als broeders met elkaar leven. De burgerlijke eendracht van de Protestantse Vorsten zal mettertijd gelegenheid geven om aan middelen van vereniging te denken. God verwekt hier en daar vreedzame mannen, die een gruwel hebben aan zodanige twist en daarop uit zijn, om het Christendom godvruchtig en vreedzaam te maken. Men is ook zo blind niet, dat men niet zien zou, dat men *veel middelmatige dingen* als onverschillig, - als overblijfsel van het Pausdom - uit nood heeft moeten behouden, die men anders wel kon laten varen.

Wanneer dan die tijd van God bestemd, eens komen zal, dan zal God de harten van de Groten daarhenen buigen, dat Hij vreedzame mannen zal verwekken, die deze strijd tussen Efraïm en Juda uit de weg zullen ruimen en uit deze twee kudden één maken.

Maar laat ons eens onszelf ter toetsing brengen. Kan dat ook wel van de Gereformeerden op vele plaatsen gezegd worden? Helaas! Hoe groot wordt hedendaags de breuk van Sion? Vreedzame Christenen, die dit terecht in de vreze des Heeren behartigen, mogen wel bloed zweten, wanneer zij de wangestalttes ter harte nemen. O, hoe afschuwelijk is het, wanneer broeders, wanneer Christenen, wanneer gereformeerde Christenen in één land, in één stad, in één gemeente, wanneer bloedvrienden, wanneer echtparen, wanneer zusters, wanneer nadere aanverwanten in onenigheid leven! O, hoe schandelijk is het, dat Christenen zo met elkaar leven! Men beschouwe eens het leven van de deugdzame heidenen, die Gods wet niet hadden en nochtans deden die dingen, die der wet waren en vreedzamer leefden als menig Christen doet. O, hoe schadelijk is het, wanneer geloofsgenoten oneens zijn! Want dit trekt allerlei onheil, gevaar, en schade naar zich toe in allerlei standen.

1. In de *geestelijke stand*, wanneer

- A. *leraars* van de Heilige Schrift met elkaar in twist geraken, de een dit en de ander dat leest en daarover met elkaar in openbare twistgeschriften geraken, dan veroorzaakt het bij de zwakgelovige grote ergernis. De tegenstrevers zijn daarover vrolijk, lasteren tevens de Godsdienst en zeggen: “zie wat hebt gij

¹² “conscientiën”

¹³ “zonderlinge”

voor een geloof, daar gij toch in uw leer niet verenigd zijt?” Daar wordt dan het heilig predikambt gelasterd, de vermaningen tot eendracht doen geen vrucht. Haar, nijd, tweespalt en onenigheid nemen de overhand, wanneer degenen, die anderen met een goed voorbeeld moesten voorgaan, zich onder elkaar verbijten. Hetwelk toch de gewoonte van de gezanten van de zachtmoedige Jezus niet moest zijn.

- B. Wanneer de *toehoorders* oneens zijn, de een wil naar Paulus, de ander naar Apollos genoemd worden en zich verdelingen en scheuringen maken. De een hangt deze, een ander die¹⁴ aan. Dan vindt men voor het gezaaide zaad van Gods Woord geen goed land en kan noch honderd, noch zestig, noch dertigvoudige vruchten voortbrengen.
2. In de *wereldlijke stand*, wanneer regenten en overheden onenige zijn, de een hierheen, de ander daarheen uit wil; de een omstoot, wat de ander beveelt en niemand elkaar vertrouwt, dan moet dikwijls daarover stad en land lijden. Toen Scipio de stad Numantië gewonnen en de koning Tiresias vroeg, hoe deze stad, die het Romeinse geweld zo dikwijls uitgestaan had, nu met zo weinig moeite was ingenomen; zei de gevangene koning, al wenende: *o Scipio, concordia nobis victoriam, discordia exitium peperit, de enigheid, o Scipio, heeft dikwijls de overwinning; maar de onenigheid ditmaal het verderf veroorzaakt*. Dat is hetzelfde, hetgeen Christus zegt; *een rijk dat tegen elkander verdeeld is, kan niet bestaan (Matth. 12:25)*. Evenzo veroorzaakt de onenigheid in de huisstand louter ongelukken; als man en vrouw oneens zijn, dan maken zij elkaar het leven zuur. Wanneer ouders en kinderen, zonen en dochters, zusters en broeders, vrienden en bloedverwanten in strijd leven, dan veroorzaakt de één de ander enkel hartenleed. Met één woord waar Christenen onder elkaar onenig zijn, dan lijdt Gods liefde schade. *Want die zijn broeder niet lief heeft, die hij ziet, hoe kan hij God liefhebben, die hij niet ziet? (1 Joh. 4:20)* Het doet nadeel aan de vergeving van de zonden, want die zijn naaste niet vergeeft, hoe kan hij van God vergeving van de zonden hopen? Het belet het voordeel van het Heilig Avondmaal, als men niet vooraf heengaat en zich met zijn naaste¹⁵ verzoent. Ja het doet schade aan de tijdelijke en eeuwige welvaart, waar Gods toorn over een land, stad, huis en gemeente gehaald wordt en waar God de twistzuchtigen en onverzoenlijken uit de hemel sluit, dat zij Gods koninkrijk niet zullen beërven.

Welaan dan, geheiligde des Heeren, gij die God vreest, vermijdt toch de duivelse en verdoemelijke schandvlek van de onenigheid en jaagt de vrede na. Zie toch hoe liefelijk het is, dat broeders ook tezamen wonen. Hoe loflijk was het getuigenis, hetwelk de aartsvader Jakob en zijn zonen hadden bij Hemor, dat zij vreedzame mannen waren. (Gen.34:21). Hoe eendrachtig leefden de eerste Christenen, dat zij waren één hart en één ziel. Zijn wij niet alle leden van een geestelijk lichaam? (Hand. 4:32). Hebben wij niet alle één Vader in de hemelen? Zoeken wij niet allen één erfdeel? Derhalve zo veel in u is, *houdt vrede met alle mensen (Rom. 12:18)* Beter, zegt Salomo is *een gericht van groen moes, daar ook liefde is, dan een gemeste os en haat daarbij. (Spr. 15:18)*. Het zijn drie schone dingen, zegt Jezus Syrach, die God en de mensen welgevallen, als broeders enig zijn, als burenen elkaar lief hebben en man en vrouw elkaar verstaan (Syrach 25:2).

¹⁴ “gene”

¹⁵ “evenmensch”

Ò, hoe liefelijk en nuttig is het wanneer Christenen verenigd zijn, want daar belooft God de zegen en het leven tot in der eeuwigheid. Waar men in vrede leeft, daar wil de God des vredes met ons zijn. *Zalig zijn de vreedzamen allerwegen, want zij zullen Gods kinderen genaamd worden (Matth. 5:9)* Hierin moeten Gods gezanten hun toehoorders voorgaan; want een opziener, een leraar, een voorganger¹⁶ van de gemeente moet *onberispelijk wezen; niet twistachtig, niet hoogmoedig. (1 Tim. 3:3)* Ook toehoorders moeten vreedzaam met hun leraars leven, gelijk Paulus zegt: *erkent diegenen, die onder u arbeiden en u vermanen, acht ze zeer veel om huns werks wil, en zijt vreedzaam met hem (1 Thess. 5:13)*. Eendrachtig moeten medeburgers in een stad bij elkaar wonen, de strijd brengt vloek, maar enigheid brengt de zegen mee. Vreedzaam moeten ook vrienden, bloedverwanten en huisgenoten zijn. O, hoe liefelijk is het, wanneer de één wil, wat de ander wil en alle willen wat God wil!

Wij zullen u de middelen daartoe aanwijzen, volgens hetgeen verenigd is met de kostelijke zalfolie.

1. Hiertoe werd eerst *de mirre* gebruikt. Deze weert de inwendige vuiligheid en is een zinnebeeld van het doden van de oude Adam en van ons eigen vlees, hetwelk zo haast tot toorn overhelt. Want al wie vreedzaam leven wil, moet alle eigenliefde, hovaardij en laatdunkendheid varen laten. Want dit was de zinspreuk van de hoogmoedige Pompeüs: *(aut Caesar) aut nihil; (voor de keizer) alles of niets*; wat in Jezus' school niet geleerd wordt. Dus¹⁷ ontwent u, godvruchtige Christenen van de eergierigheid; leert uzelf en uw zwakheden goed kennen en zoekt uw eer in ootmoed. Eert God en Hij zal u weder eren. O, hoe heerlijk is hij, die God eert! Als Hij zegt: *Abraham Mijn vriend; Kaleb Mijn knecht; David Mijn uitverkoren; Daniël Mijn geliefde*. Dat geldt veel meer, dan alle eer en heerlijkheid van de wereld. *De koningen der volkeren heersen over heb, en die macht over hen hebben, worden weldadige heren genaamd, doch gij niet alzo; maar de meeste onder u, die zij gelijk de minste, en die voorganger is, als een die dient. (Luk 22:25, 26)*.
2. Naast de mirre moet in deze olie van eendracht ook wierook zijn. Dit versterkt het hart, weert de onmacht en is een tegengif. Daarmee vergelijken wij de vergenoegzaamheid, dat een iegelijk tevreden zij met dat, wat God hem gegeven heeft. Dan zal het vergif van de nijd niet inwortelen.
3. Naast deze wierook behoort daartoe ook de *kassie*. Deze zal de kwade vochtigheden verdelen en het bloed in zijn baan houden. Zo moet ook een vreedzame alle kwade meningen van zijn naaste varen laten. De vijandelijke bewegingen van vlees en bloed weerstaan en zich benaarstigen tot alle billijkheid in zijn handel, wandel en burgerlijke omgang. Dan wordt er veel gal van de verbittering uitgedreven.
4. Tot de zalfolie wordt ook boomolie¹⁸ gebruikt, hetwelk verzacht en heelt. Zo moet ook een Christen zich bevljtigen tot lijdzaamheid en zachtmoedigheid, niet over alles opstuiven, maar de zwakheden overzien en altoos het beste oordelen.

¹⁶ “voorstander”

¹⁷ “derhalve”

¹⁸ wellicht bedoelt C. Mell hier Olijfolie.

Lastertongen geen gehoor geven, en alzo met alle vriendelijkheid en zachtmoedigheid met zijn naaste omgaan.

Legt gij u zó daarop toe om de eendracht te betrachten, dan zal de dauw van de zegen van het Hermon van de hemel nederdalen en uw hart, als het vreedzaam Sion verheugen. God zal uw beroep en uw handel zegenen. Engelen en mensen zullen zich over u verheugen. Gij zult een getuigenis hebben van een goed geweten voor God. God zal u sterken in alle lijden. Gij zult ook eindelijk gerust en zalig sterven en God zal u opnemen in het land van de eeuwige vrede. Daar zult gij vinden de zegen en het leven tot in der eeuwigheid. Amen.

Het onuitsprekelijk HALLELUJAH van het laatste jubeljaar (Nieuwjaarspreek over Psalm 134)

Eerste Inleiding

*Hebt gij maar dezen enen zegen, mijn vader? Zegen mij, ook mij, mijn vader! Zo smeekte eens Ezau zijn vader Izaäk, nadat hij zijn zoon Jakob reeds gezegend had. Ofschoon ik niet hopen wil, dat onder dit hoopje der rechtvaardigen Ezau's zullen zijn, die maar alleen uitzien naar ene aardse zegen, nochtans dunkt mij dat dit heden uw gedachten zijn, waarmee gij mij op **deze nieuwjaarsdag** tot deze heilige plaats geleid. Zegen ook ons. De mond van de Christenen is vol van zegen en gelukwensen, waarmee de een de ander veel goeds wenst. Gods Tempelen weergalmen van de woorden van David (Psalm 129:8) *des Heeren zegen zij bij u! Wij zegenen ulieden in de Naam des HEEREN*. Hoe zou ik dan zo geheel mijn plicht vergeten en ook niet een zegen naar lichaam en ziel van de hemel afbidden, naardien wij ons uit Gods woord daartoe bereid hebben? Opdat ondertussen *dezen zegen*, dien ik u mijn waarde toehoorders in dit uur zal mededelen, krachtig mag zijn. Bidden wij God om zijn genade en bijstand.*

Tekst : Psalm 134.

Een lied Hammaäloth. Ziet, looft den HEERE, alle gij knechten des HEEREN! Gij, die allen nacht in het huis des HEEREN staat. Heft uw handen op naar het heiligdom, en looft den HEERE. De HEERE zegene u uit Sion, Hij, Die den hemel en de aarde gemaakt heeft.

Tweede Inleiding.

Vol van verborgenheden en zeer merkwaardig was het feest van het Jubeljaar in het Oude Testament. Hetwelk wij beschreven vinden in Mozes derde boek (Lev. 25). Het vijftigste jaar, of het eerste hetwelk op het zevenmaal zevende Sabbatjaar volgde, werd openlijk met een grote plechtigheid uitgeblazen. En alle inwoners van Kanaän bekend gemaakt. Op dat Vrij-of Jubeljaar kon iedereen weer tot zijn have en geslacht terugkeren; wordende door deze Goddelijke ordening niet alleen het **gemenebest** beveiligd en alle gierigheid en woeker afgesneden, maar ook de vermenging van de geslachten verhinderd en de Stam van Juda bewaard, waaruit de Silo moest geboren worden; maar allermeeest wordt de tijd van het Nieuwe Testament daardoor voorgesteld, waarin Jezus zelf *de gevangenen (Luk.4:19)* een verlossing verkondigd heeft. Het juk der dienstbaarheid is weggenomen en de gelovigen van het Nieuwe Testament als kinderen der vrije, tot het volle bezit van de goederen van het Nieuwe Testament toegelaten worden. Voornamelijk was het Jubeljaar ook een voorbeeld van de eeuwigheid. Hetwelk na de grote zeven Sabbatjaren en tijden van het Nieuwe Testament een aanvang zal nemen. Die tijd zonder tijd, die dagen zonder getal, die met nadruk heilig zullen zijn. Maar gelijktijd het zevende Sabbatjaar, dat is het negenenveertigste, een voorbereiding was tot het Jubeljaar en een tijd vol van vreugde en verlangen, zo is ook de zevende of laatste tijd van het Nieuwe Testament in de Schriften van de Profeten voornamelijk geroemd van de algemene vrede en rust van Gods Kerk, waarover de Profeten een Hallelujah opzingen, gelijkerwijs in onze woorden te zien is.

Wij hadden voorgenomen het feest van het Joodse Jubeljaar met het begin van het nieuwe jaar te verklaren, maar nademaal ons nog voor ogen lag het nog overige *laatste trapgevang*, 't welk met een *hallelujah* en *de lof* van God begint, en met een zegen eindigt, hebben wij voorgenomen hetzelfde te betrachten om de toehoorders voor te stellen het vrolijke Hallelujah van de laatste tijd van het Nieuwe Testament. Wekt gij allen uw ijver en aandacht op.

Maar Gij, o Eeuwig en onveranderlijk God, Wiens jaren niet ophouden, en Wiens dagen geen einde nemen, wij, veranderlijke mensen, uw dienstknechten en dienstmaagden, heffen onze harten en handen op tot U in het Heiligdom. En bidden U, leer ons bedenken de vergankelijkheid van ons korte leven; want de ene dag volgt op de andere, en de ene nacht roept tot de andere, en wij komen ieder ogenblik nader aan de eeuwigheid. Laat ons toch op de kant der eeuwigheid staande, Uw woord horen, en heilige handen tot U opheffen, en heilig wandelen, als die ons haasten uit deze korte tijd, naar de oneindige en zalige eeuwigheid. Amen.

Verklaring

Eindelijk verheugt God toch weer degene die Hij tevoren bedroefd had en Hij laat na vele klaagliederen weer vreugdegezangen horen. Dit zagen wij in de kerk van het Nieuwe Testament, hetwelk de rol van haar ontmoetingen sluit met dit wel kort, maar zeer nadrukkelijk Halleluja. De Joodse leermeesters zeggen ons, dat de Levieten, die in het huis des Heeren des nachts de wacht hadden, hun mededienstknechten van een hoge plaats toeriepen, als zij afwisselden: *Looft den Heer, gij, die alle nachten in het huis des Heeren staat, heft uwe handen op naar het Heiligdom, en looft den Heere*, waarop de andere hen dankten met de laatste woorden: *De Heere zegene u uit Sion, Hij, die de hemel en de aarde gemaakt heeft*. Hetzij hiermee zo het wil, het is genoeg, dat deze Psalm zich in twee voorname hoofdstukken opdeelt.

- A. Een schone vermaning: *Looft den Heere, alle gij knechten des Heeren, gij, die allen nacht in het huis des Heeren staat, heft uw handen op naar het Heiligdom, en looft den Heere.*
- B. Een krachtige zegenwens: de Heere zegene u uit Sion, Hij, die den hemel en de aarde gemaakt heeft.

Deze Psalm begint, gelijkerwijs de voorgaande met de hartenwekker van de Heilige Geest. Het is al weer ZIE! In de voorgaande Psalm wekte de profeet de harten van de broeders op tot eendracht. *Zie, hoe liefelijk is het, dat broeders ook tezamen wonen*. Hier wekt dit woord de mond en de harten van de knechten des Heeren tot Gods lof op, zo luidt de vermaning

LOOFT DEN HEERE. Het grondwoord *Barach*, heet eigenlijk *zegenen*. Daarom zetten het sommige vertalers over: *benedicite Domino, zegent den Heere*. Maar naardien het woord *zegenen* naar onze (Duitse) spraak zoveel zeggen wil, iemand iets goeds doen, of iets goeds wensen, welke beide God van ons niet nodig heeft, drukt het woord *loven* de zin van Gods Geest beter uit. Dit heeft Luther in dezelve psalm wel in acht genomen; daarom zet hij het woord *barach* in het begin van deze Psalm, waar de mensen met God te doen (*krijgen*) over door *loven*; en op het einde, alwaar God met de mensen te doen heeft; heet het *zegenen*.

Den Heere te loven betekent Gods *deugden en wonderwerken* te roemen, Zijn wijsheid, heiligheid, genade en barmhartigheid, Zijn gerechtigheid, waarheid en liefde en al wat voorts in Jehovah's grote naam en in God zelf heerlijk en het allerhoogste en volmaakte Wezen betamelijk vervat en van buiten geopenbaard is met mond en hart te verheffen, te loven, te roemen en te prijzen. Zo looft Hem de Kerk in de honderd en zeventiende Psalm: *Looft den Heere, alle heidenen, prijst Hem alle natiën; want Zijn goedertierenheid is geweldig over ons, en de waarheid des Heeren is in der eeuwigheid, Hallelujah.* Dit Halleluja vinden wij ook in de honderd en vijfendertigste Psalm; *Hallelujah, prijst den naam des Heeren, prijst Hem, gij knechten des Heeren, gij, die staat in het huis des Heeren, in de voorhoven des huis onzes Gods.* Ja in de honderd zesendertigste Psalm kan de Kerk van Gods lof niet verzadigd worden. Daarom zegt zij op het slot van alle verzen, *Want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid,* en nog eens: *want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.* En dus gaat de dichter in een onvermoeide lofzang vervolgens voort. Nu, wie zal de Heere loven?

ALLE GIJ KNECHTEN DES HEEREN, GIJ, DIE ALLEN NACHT IN HET HUIS DES HEEREN STAAT. De beschrijving van Gods dienstknechten in het Nieuwe Testament is ontleent van de dienst der Levieten in Salomo's tempel, die dag en nacht moesten waken en in zekere rollen ingedeeld, de een de ander moest aflossen. Gelijkertijd wij lezen in Num.1 en 3; 1 Kron. 10; Hand. 4. Deze wacht beschrijven de Joden aldus: de priesters zeggen zij, hielden op drie plaatsen wacht in de Tempel 's nachts. De ene wacht in Beth Aptenes, de tweede in Beth Nidsot, en de derde in Beth Mokad. De Levieten hielden wacht op een en twintig plaatsen. De opperste wachtmeester van de Levieten deed de ronde met een brandende fakkel en zei tegen degenen, die hij wakende vond: *vrede zij met u!* Maar vond hij iemand uit de Levieten op zijn wacht slapende, dan stond het hem vrij om hem zijn klederen in brand te steken. Maar hier worden niet alleen verstaan de Levieten in de Tempel; maar ook Gods knechten in de Kerk van het Nieuwe Testament en wel voornamelijk gelijkertijd uit de samenhang blijkt. Het geestelijk Priesterschap in de laatste tijd; deze dragen de naam van knechten des Heeren, omdat God hen gekocht heeft uit allerlei geslachten, talen, volkeren en natiën tot Zijn dienst. Zij worden knechten genaamd wegens de grote menigte, die zich als dan in de dienst des Heeren zullen bevinden. Ten tijde van David waren de priesters en de levieten vierentwintig duizend; maar in de laatste tijd als de Joden hun koning David zullen gevonden hebben, zal het getal van des Heeren knechten niet te tellen zijn. Deze staan in het huis des Heeren nacht en dag. Door het staan wordt afgebeeld de vaardige waakzaamheid, vreugde en vlugheid in de dienst des Heeren. Hierop ziet Christus' vermaning, *waakt dan tot aller tijd, biddende, dat gij moogt waardig geacht worden te ontvlieden al deze dingen, die geschieden zullen, en te staan voor den Zoon des mensen* (Luk. 21:36) Door de nacht worden vervolgingen en verdrukkingen verstaan als ook een stille gerustheid. Gelijkertijd wij tevoren hebben aangewezen. Het mag dan in de wereld gaan zo het wil, nochtans staan de knechten des Heeren in geloof, lijdzaamheid, standvastigheid en in het gebed tot de laatste toekomst de Heeren. Daarom beschrijft onze dichter vervolgens de godsdienst in vers 2.

HEFT UWE HANDEN OP NAAR HET HEILIGDOM, EN LOOFT DEN HEERE. De handen op te heffen was een oud gebruik bij het gebed. Zo breide Ezra (Ezra 9:5) zijn handen uit tot de Heere zijn God. In het Oude Testament moest men zijn aangezicht wenden naar het allerheiligste van de Tempel en zijn handen opheffen naar Gods huis. Hier betekent het opheffen van de handen de dienst van God, waar men achtereenvolgens de verklaring van Paulus, heilige handen tot God opheft aan alle

plaatsen. Het beduidt ook een ijverig en aandachtig gebed, wanneer men God dankt voor die weldaden, die Hij aan Zijn volk bewijst. Zijne handen op te heffen in het Heiligdom doet ook met een waarachtig geloof en vaste hoop datgene verwachten, dat God beloofd heeft, dat Hij toch Zijn Bedehuis, Zijn heiligdom, Zijn kerk eindelijk wil verheerlijken, opdat Hij zij alles in allen. Eindelijk besluit hij met een zegenwens.

DE HEERE ZEGENE U UIT SION, HIJ DIE DEN HEMEL EN DE AARDE GEMAAKT HEEFT. Zegenen betekent¹⁹ hier een overvloed geven van allerlei goederen en gaven, voornamelijk geestelijke als genade, vergeving der zonden, gerechtigheid, rust, vrede, zuivere leer, onvervalste godsdienst en een Gode aangename wandel. Deze zegen komt van Jehovah, van de Algenoegzame God, uit Wiens volheid, wij ontvangen genade voor genade. Hij komt uit Sion, alwaar de rijkdom van Gods genade stromen zal over alle gelovigen; want Jehovah zegt aan *alle plaatsten, daar Ik Mijns Naams gedachtenis stichten zal, zal Ik tot u komen en zal u zegenen.* (Exod. 20:24) Deze zegen zal in het bijzonder uit Sion uitgaan, als de Koning van Sions berg *de heidenen zal krijgen tot Zijn erfdeel, en de einden der aarde tot Zijn bezitting.* Hetwelk geschieden zal van de Heere des hemels en der aarde, Die het grote wereldgebouw geschapen heeft. Dan zal het ook niets gerings zijn, in de laatste dagen te scheppen *nieuwe hemelen en een nieuwe aarde, waarin gerechtigheid woont.* (2 Petrus 3:13)

Hieromtrent mocht iemand uitroepen met de woorden van Bileam: *wie zal leven, wanneer de Heere zulks doen zal?* (Num. 24:23) Maar onze nakomelingen zullen in de zevende of laatste tijd van het Nieuwe Testament die heerlijke toestand van de kerk beleven. Wanneer men in de grootste nadruk dit *Hallelujah* zal opheffen, wanneer namelijk *alle koninkrijken zullen worden Godes en Zijns Gezalfden.* (Openb. 11:15) Zal dat geen voortreffelijke en een bezienswaardige vreugde zijn, wanneer alle volkeren der aarde zich aan de Koning Jezus zullen onderworpen hebben? Was het niet heuglijk als men op het Pinksterfeest allerhande Joden, Kretenzen en Elamieten, van Pontus, Azië en Kappadocië, en van de uiterste grenspalen van Lybië, Gods grote daden een iegelijk in zijn eigen spraak hoorde verkondigen? Was het voor onze Hervormers geen grote vreugde toen zij hoorden dat dit ons land, deze en gene koninkrijken, deze en gene stand, het pausdom afgezworen en de leer van het Evangelie aangenomen hadden? Wat dunkt u, mijn toehoorders, zal dan de vreugde van de knechten des Heeren niet groot zijn, wanneer alle volkeren van de wereld met gehele troepen zullen opkomen tot het huis des Heeren, zodat de bovendorpels van het huis zullen beven? Zal het daar niet heten: *Looft den HEERE, alle gij knechten des HEEREN?*

Wanneer de nacht van die buitengewone verzoeking, wanneer de grote dag des toorns, die over de gehele wereld komen zal een einde zal nemen en het Evangelie allerwegen zal doorbreken. Wanneer alleszins de vijanden der waarheid, die nog overgebleven zullen zijn te zwak bevonden worden om weerstand te bieden, - hoewel zij zich niet van ganser harte aan Koning Jezus zullen onderwerpen, zullen zij zich nochtans uitwendig moeten onderwerpen; - en wanneer ook ten laatsten, gelijkerwijs het placht toe te gaan in voorspoed en goede dagen; het anders zo heerlijk Laodicéa, tot lauwheid en stille gerustheid zal vervallen zijn..., dan zullen nochtans de knechten des Heeren op hun hoede zijn. Zal men dan zijn handen niet opheffen tot het Heiligdom, en God danken, dat Hij Zijn Kerk uit zes benauwdheden verlost en in de zevende niet heeft

¹⁹ Hiet = betekent

laten omkomen? O, welk een Heiligdom zal daar zijn, wanneer alle afgoden en nietigheden zullen worden verdaan en er één Herder en één Kudde, één Heere, één geloof, één God en Vader van ons allen zal zijn? En wanneer de ganse wereld als één hart en één ziel, haar handen ten hemel zal opheffen en met een eenparige stem de HEERE loven? O! Hoe hartverkwikkend zal het Halleluja weergalmen? En met welk een vreugde zullen dan de knechten des Heeren hun handen opheffen en die kinderen zegenen, die geboren zullen worden als de dauw uit het morgenrood; de Heere zegene u uit Sion. O, gij kinderen van de levendige God, zal het dan heten, *de Heere, die den hemel en de aarde gemaakt heeft, zegene u!*

Zie, dat is het kloppen van Jezus aan de deur, wanneer Hij ingaan zal om avondmaal te houden! (Openb.20:3) Hoort eens dit Hallelujah beschrijven: *toen de zevende Engel bazuinde, werden er grote stemmen in de hemel gehoord, dewelke zeiden nu zijn de Koninkrijken der aarde van God en Zijn gezalfde geworden, en Hij zal als Koning heersen in eeuwigheid. En de vier en twintig ouderlingen, die voor God zitten op hun tronen, vielen neder op hun aangezichten en aanbaden God, zeggende: Wij danken U, Heere, God Almachtig, die is, en die was, en die komen zal, dat Gij uw grote kracht aangenomen, en als Koning geheerst hebt.* (Openb. 11:15, 16, 17)

TOEPASSING

Zo hebben wij dan door Gods genade alle trapgezangen²⁰ in orde verklaard en hun vervullingen naar de overeenstemming der profeten aangewezen! Ik dank mijn God voor Zijn genade en verheug mij dat ik liefhebbers van de profetische waarheden onder u gevonden heb. God verlichte u vervolgens en brenge u tot de mate van de grootte der volheid van Christus! Zouden er sommigen zijn, die Gods aangewezen wegen in deze liederen niet zien. Ik verdraag hen met zachtmoedigheid, wijl ik en mijns gelijken ons te gering en te zwak oordelen alle verscheiden meningen²¹ van de geleerden tot één te brengen. Ik kom niet met een opdringend geweld en nodig daarom niemand uit te geloven wat ik zeg; maar begeer niet anders aangenomen te worden, dan met onderzoeking en openbaring der waarheid aan hun harten tot eer van de grote God. Daarom behartigt hetgeen de apostel zegt: *veracht de profetie niet, blust de Geest niet uit, beproeft alles en behoudt het goede.* (1 Thess. 5:19-21)

Vergun mij nu geliefde toehoorders, dat ik u nog tot enige plichten opwek naar aanleiding van mijn tekst en u als dan zegene.

Gedraag u als ware knechten, ja, als dienaars des Allerhoogsten; want gij zijt dat uitverkoren geslacht, dat Koninklijk priesterdom, dat heilig volk, dat verkregen volk.

- I. Getrouwe knechten vrezten hun heer en eren hen. Laat ons ook God vrezten en eren, maar niet met een knechtelijke vrees, opdat God niet over ons klage, gelijk bij Maleachi: *ben Ik een Vader, waar is Mijn eer? Ben Ik een Heere, waar is Mijn vreeze?* (Mal. 1:6)
- II. Knechten moeten getrouw en naarstig zijn. Getrouw in de bestendigheid van het allerheiligste geloof en naarstig in goede werken. Doen wij dat, dan zal God ons eens toeroepen: *O, gij goede en getrouwe dienstknecht, over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal Ik u zetten, ga in, in de vreugde uws Heeren.* (Matth. 25:34)
- III. Een knecht moet ootmoedig zijn. De ootmoedigheid is het beste sieraad van een Christen en de lijdzaamheid de grootste sterkte. Met enkele plichtplegingen en met het bukken voor de hoge God is het niet te doen. God

²⁰ van al deze Psalmen zijn verschenen.

²¹ “nevengevoelens” in oorspronkelijke tekst

ziet op het hart. Ook niet met de ijdele eernaam, als men *zich een knecht der knechten noemt*, maar toch staat naar de heerschappij over de gewetens der mensen; dat is het merkteken van de Antichrist.

- IV. Knechten moeten geduldig zijn. De lijdzaamheid is de grootste sterkte. Getrouwe dienstknechten des Heeren kunnen niet zonder aanvechtingen wezen. Gelijkerwijs Syrach zeer nadrukkelijk spreekt: *Mijn zoon, wilt gij Gods dienstknecht zijn, bereid u tot aanvechtingen. (Duitse vert. Spr. 2:1)* Ongeduld is de gevaarlijkste ontblote plek²², waar de pijlen van de vijanden het meeste doordringen. Maar een door God geheiligde lijdzaamheid is het harnas hetwelk ze weer teruggedrijft. Daarom staan de knechten des Heeren nacht en dag. Zij houden zich bestendig aan God, niet alleen in dagen van voorspoed, maar ook in de nachten van vervolgingen. Een keizer zei eens: *imperatorem slantem mori oportet; een veldheer moet staande sterven.* Zo doen ook Gods kinderen wanneer Belial, wanneer de wereld, wanneer hun eigen vlees alle pijlen van de verzoeking op hen los schieten, dan moeten zij ook sterk zijn in de Heere, en met een heldenmoed alles verdragen, wat God hun toeschikt. Derhalve, wees *getrouw tot de dood* (Openb. 2:10), dan zal God u de kroon des levens geven.

De plicht die er nog over is, waartoe ik u naar aanleiding van mijn tekst heden vermaan is: *Hallelujah, looft den Heere! Looft den Heere en wel uit grond des harten*, inzonderheid in het begin van dit nieuwe jaar en dankt Hem voor al het goede dat Hij u in het voorgaande jaar, ja, de ganse tijd van uw leven bewezen heeft. Want is het niet een grote weldaad van God, dat Hij ons in het voorgaande jaar bij de edele vrede heeft bewaard en onder onze wijnstok en vijgenboom vergunt heeft in rust de edele vruchten van de vrede te genieten? Hoe slecht stond het er voor en hoe gevaarlijk zag het er uit in de naburige plaatsen? En nochtans heeft God alle onrust in genade afgewend en ons met Zijn genadige voorzorg omtuind. Derhalve, *Hallelujah, looft den God des vredes!*

Is het niet een weldaad van God, dat Hij ons ook in het voorgaande jaar voor krankheden bewaarde en bij het leven onderhouden heeft? Het is waar *zalig zijn de doden, die in den Heere sterven, van nu aan; want zij rusten van hun arbeid*; maar het is ook in een zeker opzicht een weldaad van God, als Hij ons in het leven spaart. Het lag bij Paulus, *die een begeerte had, om ontbonden te zijn, en bij Christus te wezen*, zo na aan het hart dat hij nog een tijd lang, om der Filippenzen wil, in het vlees wenste om te wandelen (Filip. 1:23, 24) Zo is het ook een genade, wanneer God getrouwe leraars en predikanten ten beste van de Gemeente bewaart, opdat zij de zielen hun zorg toevertrouwd, verder met leer en leven mogen stichten. Het is een genade als God de ouders hun kinderen tot troost in het leven spaart. Het is een vreugde voor de ouders als Hij hun kinderen spaart. Het is een vreugde voor de ouders als Hij hun kinderen spaart, die Hij hun *gegeven* heeft. Derhalve, *Hallelujah! Looft den Heere des levens, die u tot op de huidige dag gezondheid en leven vergunt!*

Zien wij op de toestand van de zakelijke bedrijvigheid²³, wij zijn schuldig God te danken, dat Hij ons volk in dit voorgaande jaar zo genadig verzorgd, gevoed en onderhouden heeft. Daar de duurte in andere plaatsen de overhand heeft genomen,

²² “bloote” in oorspronkelijke tekst

²³ neringen – oorspronkelijke tekst

heeft God onze velden van vetigheid laten druipen. 't Is waar, God heeft ook menige in dit jaar in de zakelijke bedrijvigheid zijn kruis en kommerlijke tijden gegeven. Of ook wel hier en daar met schade en verlies bezocht. Maar ook daarbij lijdzaamheid gegeven en vergenoeging, om tevreden te zijn met het weinige, dat God hen heeft toegeworpen, en dus aan iedereen zijn stukje brood en bescheiden deel laten toekomen tot een genoegzame behoefte in kommerlijke tijden. Derhalve, *Hallelujah!* Looft uw Onderhouder, Die alles wat leeft, verzadigt naar Zijn welbehagen!

God heeft ons ook met vele geestelijke weldaden bedeed²⁴. Hij heeft ons Zijn Woord zuiver en rein laten prediken en ons aan Zijn genadetafel gespijst. Hoe menig stichtelijke leerrede is door dit gehele jaar van deze heilige plaats tot ons hart gesproken geworden? Hoe vele getrouwe vermaningen? Hoe vele geestelijke genadefonteynen uit Jakob's bornput hebben onze matte zielen verkwikt? Hoe dikwijls zijn wij verheugd, vol van heilige voornemens uit Gods voorhoven gegaan? Hoe dikwijls heeft God onze bedroefde harten vriendelijk toegesproken? En de tekenen Zijner liefde en genade laten ondervinden? Al die heilige gedachten, al die stichtelijke woorden, en al die verbeteringen van ons leven zijn enkele werkingen van Gods genade in ons geweest. Dat wij toenemen in kennis, en in Godsvrucht, zijn altezamen tekenen van Zijn vaderlijke liefde en weldaden, die de lichamelijke ver overtreffen. Zegt derhalve, *Hallelujah! Looft den Heere, mijn ziel, en al wat binnen in mij is, Zijnen heiligen Naam, looft den Heere, mijn ziel en vergeet geen van Zijn weldaden.* (Ps. 103:1, 2)

Zien wij op het kruis, waarmee God een ieder in dit jaar heeft bezocht, dan vinden wij ook oorzaak om God daarover te loven. Zouden Jehovah's dienstknechten op Gods bevel de Christenen die een kruis dragen, aan hun voorhoofden met een teken van het kruis tekenen zoals Ezechiël deed, men zou op de hoofden van veel mensen geen plaats genoeg vinden om al de soorten van hun kruisen in zo'n nauwe omtrek te graveren. Zou men door de stad gaan en de zorgen en noden van ieders huis aan de deuren opgetekend zien, o eeuwige God, welke kruisrollen zou men daar vinden? Hoe zou men moeten uitroepen hoe is het mogelijk, dat zwakke mensen zulk een zware last kunnen dragen! Men zou op sommige plaatsen geschreven vinden:

*Het doen mag and'ren welgelukken;
Ik moet voor kruis en rampen bukken.*

Op een andere plaats,

*Ach ! is dit geen harde prijs
Arm, berooid, en naakt te zijn.*

Daar zullen weer boze achterklap veel droefheid veroorzaken,

*Zie, wat kommer dat ik lij,
Daar men kwalijk spreekt van mij,*

Ginds weer zal men over vijanden en vervolgers klagen

*Mijn tegenstrevers zijn te machtig, veel en groot
En geven aan mijn hart, helaas! Te harden stoot.*

²⁴ "overschud" – oorspronkelijke tekst

Nu weer over een kwaad huwelijk, over ongehoorzame kinderen, die hun ouders veel hartenleed aandoen, daar klagen troosteloze weduwen over ontrouwe huisgenoten, daar klagen arme wezen, dewelke hun vader en moeder verlaten hebben. Zij klagen over krankheden en allerhande smartelijke toevallen van het lichaam. Zij klagen over sterfgevallen en over het verlies van kinderen. Zij klagen over allerlei gewetensproblemen,²⁵ over de weinige stichting uit Gods Woord, over de zwakheid van het geloof, over de angst der zonden, over gebrek van aandacht en over de vrees van de dood. En wie kan al de soorten van het kruis optellen, die u, waarde Christenen, en uw God best bekend zijn? Iedere week heeft zijn eigen plaag, en iedere dag zijn eigen last gehad.

Maar, niettegenstaande dit alles, laat ons ook een *Hallelujah* opheffen en God loven, dat Hij ons getuchtigd heeft met mate en niet in Zijn toorn. Dat Hij ons niet meer heeft opgelegd dan wij kunnen dragen en dat alle dingen ons hebben moeten medewerken ten goede. Dat Hij ons de wereldse ijdelheden heeft leren kennen. Onze harten van de wereld afgetrokken en naar de hemel gericht heeft. Zo moest God ons in onszelf brengen! Zo moest God ons de wereld bitter maken! Op de doornen wassen rozen, op het gezaai van tranen volgt de vrolijke oogst.

Nu, de Heere zegen u uit Sion, die de hemel en de aarde gemaakt heeft! God verhoor mijn biddende wens, en vervul de woorden van Zijn knecht.

O dierbaar Sion! O, schone dochter van de Koning aller Koningen, die geheel verheerlijkt zijt inwendig. O, gij glansrijke Kerk, door Jezus' dierbaar bloed gekocht, gij, die verstrooid zijt over de ganse aardbodem. Jehovah zegene u uit Sion, God wende dit en vele volgende jaren de tegenspoeden en vervolgingen van u af! Dat de nacht van algemene verzoeking haast overga en die God, Die u uit zes gevaren gered heeft, laat u in de zevende niet omkomen. Hij verandere uw klaagliederen in rijen! God late u kinderen geboren worden, gelijk de dauw uit de baarmoeder van de dageraad. Uw zaad zij als het zand aan de zee, en als de sterren aan de hemel. Ach, dat deze eeuw mocht zijn de aangename dag des heils! Ja, dat het van Babel mocht gelden, dat de scepter der goddelozen niet langer ruste op het kleine hoopje der rechtvaardigen. God breide Jafeth uit tot aan de einden der aarde, en late Sem's nakomelingen in Zijn tenten wonen. Dat uw kinderen en kindskinderen dat Halleluja mogen zingen en zeggen, Jehovah is Koning over de ganse aardbodem.

God beware voor u, o Sion, uw knechten, en doe ze nacht en dag op hun wacht staan, en hun handen opheffen naar het heiligdom! Jehovah, de God van hun vaderen, late geen twist zijn onder de broeders, maar verbindte hun harten in een broederlijke liefde en eendracht. Dat zij elkaar in lijdzaamheid verdragen, zo dat de één wil tot Gods eer, wat de ander wil, en allen willen, wat gij, o God wilt! Jakobs God sterke hen in hun gewichtige bediening, opdat de wereld hen niet moede maakt, God doe ze zuiver en ijverig leren, en een voorbeeldig leven leiden, opdat zij met de ene hand niet afbreken, dat zij met de andere opbouwen. Laat God vele zielen door hen gewonnen worden, en ten hemel geleid worden. En doe hen en alle Godvruchtige dienaars en leraars van de kerk in hun ambt getrouw bevonden worden, opdat zij eens als getrouwe dienstknechten die vrolijke stem mogen horen; *komt, gij getrouwe dienstknecht, over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal Ik u zetten, ga in, in de vreugde uws Heeren.*

²⁵ consciëntiën

Jehovah zegene uit Sion alle regenten van Zijn volk en make ze rechte voedsterheren en zoogvrouwen van Zijn kerk. De Engel des verbonds, Die zit tussen de Cherubim, legere zich met zijn hemels heirleger rondom de landen van deze vrijmachtige landsvader, onze allergenadigste koning. De God des Vredes krone Zijn geheiligde persoon met gezondheid en lang leven, en de regering van onze Salomo met vrede, dat wij onze zwaarden tot spaden en onze spiesen tot sikkelen slaan en in een zoete rust, een stil leven leiden in alle Godzaligheid en eerbaarheid. God make hem tot een gezegend werktuig, waar door nog iets grootst mag worden uitgevoerd ten beste van Sion. Jehovah bevestigte zijn troon met godsvrucht, en dat hij eens in die dag met Hiskia op zijn doodsbed mag zeggen: *gedenk, Heere, dat ik in waarheid en met een volkomen hart voor Uw aangezicht gewandeld, en dat goed is in Uw ogen gedaan heb.* Jehovah zegene uit Sion hun koninklijke Hoogheden, de kroonprins en erfprinses! God late de arbeid van Zijn Nathan gezegend zijn. Hij legde de zuivere leer diep in hun hart. Hij late deze planten van Sion gelukkig opwassen tot vreugde van het ganse land. Jehovah zegene uit Sion de heer, broeder en zuster, hun koninklijke hoogheden, als ook de koninklijke en vorstelijke huizen van alle hoge bloedverwanten. Jehovah onze God late vrede zijn binnen hun muren en welvaren in hun paleizen, en geve hun alles wat hun hart heiliglijk wenst en begeert en al wat hen tijdelijk en eeuwig kan vergenoegen. God make alle onze hoog adellijke huizen en huisgezinnen tot een wassend Efratha; Hij late hun velden druipen van olie en make hun honderden tot duizenden. God vervulle allermeeft hun harten met alle hoog adellijke en christelijke deugden, dat zij in een geestelijke verheffing van hun zielen de wereld en al het aardse onder hun voeten leggen, in Gods genade hun enige vreugd en roem stellen en in godsvrucht aan andere hoogplaatsten voorbeelden van navolging geven!

Wat kan ik u, mijn waarde toehoorders, mijn blijdschap en kroon en mijn roem in geen groten dag, volmaakter wensen, dan: *de Heere zegene u uit Sion. Hij, die de hemel en de aarde gemaakt heeft!*

Jehovah zegene u, Christelijke huisvaders en huismoeders in uw echtelijke staat met liefde, trouw en eendracht. God zegene uw burgerlijk beroep, handel en wandel en alles wat gij met God begint, moet wel gelukken. God late u metterdaad ondervinden, dat de zegen des Heeren rijk maakt zonder arbeid. God vervulle allermeeft uw zielen met zodanige goederen, die u niet verlaten, wanneer u de wereld verlaat en die u troostlijk zijn in leven, lijden en sterven.

Jehovah zegene uit Sion de zonen en dochters van onze gemeente. God vervulle hun harten met godsvrucht en deugden, die de bloei van hun jaren beantwoorden, die hen kunnen veraangenamen in de ogen van God en mensen.

De goedgunstige Jezus, die de jeugd door Zijn kindsheid geheiligd heeft, wil de tedere jeugd, de allerliefste planten van ons Sion zegenen. De Engel des Verbonds beware u voor al de zonden van de jeugd, dat gij uw ouders en vrienden geen hartenleed, maar loutere vreugde mocht veroorzaken. Wast op in de kennis der waarheid, en laten uw harten kleine tempels van de Heilige Geest zijn. God geleide u, kleine vreemdelingen der wereld, onaanstotelijk door deze boze en snode wereld en make u daarboven burgers van de hemel!

God spreke alle bedroefde en treurige weduwen en wezen troostlijk toe, dat Hij ze niet wil vergeten noch verlaten. De Engels des Heeren spijzige alle armen en

noodlijgenden, en brenge hun brood als Elia in de woestijn. De God aller genade zegene hun weldoeners en late niet één dronk water onbeloond. Jezus, de allerbeste Arts, helpe de zieken, en geneze alles wat leven zal, en die aan de kant van de eeuwigheid staan en dit jaar de weg van alle vlees zullen gaan, bereide God tot de zalige eeuwigheid!

Eindelijk, mijn allerliefste vrienden, God vervulle ook aan mij al het goed, 't welk gij mij heden toewenst. God sterke mij in mijn heilig ambt en geve mij zoveel krachten en gezondheid, dat ik u dienen mag, zolang het mijn God zal behagen, getrouw en van ganser harte tot een grote winst van vele zielen, dat ik ook eindelijk met vreugde zal kunnen zeggen: *hier ben ik, Heere, en de kinderen, die Gij mij gegeven hebt.*

God vervulle al de woorden van de zegen, en make ze in Christus ja en AMEN!